

УДК 811.161.2'4:392(477.43/44=161.2)
DOI 10.31652/2521-1307-2024-39-09

Традиційний родильний текст подолян: анатомічний і вербальний коди обрядового тексту

Інна Гороф'янюк <https://orcid.org/0000-0002-9836-8270>

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

Надійшла до редакції: 11.11.2024 • Схвалено до друку: 29.11.2024

Анотація

Стаття присвячена етнолінгвістичному аналізу подільського родильного тексту крізь призму ключових лінгвокультурних ідей, репрезентованих в обрядовій термінології, віруваннях і заборонах, націлених на забезпечення щасливої долі новонародженому. Родильний обряд подолян розглянуто як лінгвокультурний текст, побудований на єдності персонажного, акціонального, предметного, кількісного, вербального й анатомічного кодів. Об'єднує їх лінгвокультурний центр родильного тексту – мотив Долі, який прочитується в зумовленості обрядодій, залученні конкретних учасників на окремих етапах обряду, використанні різних атрибутів та словесних формул, що супроводжують традиційний родильний обряд подолян. Формують кожний код обрядового тексту широкий корпус проаналізованих номінацій, більшість із яких є автохтонними, слов'янськими за походженням. Дослідження виконано на діалектному матеріалі, зібраному в 62 н.п. Вінницької області експедиційним методом. У роботі також застосовано загальнонаукові (аналізу та синтезу, порівняння, описовий метод) та власне лінгвістичні методи: текстологічний (контекстуальний аналіз), порівняльно-історичний і метод компонентного аналізу. Установлено, що звичаєві настанови в подільському лінгвокультурному родильному тексті, зафіксовані на досліджуваній території, є виявом архаїчних уявлень наших предків про анімізм навколишнього світу: вода, дерева, земля, предмети й рослини наділені якостями живих істот, а тому здатні транслювати людині свої властивості, контактуючи з нею. Слово програмує Долю дитини, тому широкий комплекс мовленнєвих формул, уживаних на різних етапах родильного обряду, а найактивніше на хрестинах, націлений на забезпечення щасливої Долі немовляті. Спільність структурних елементів родильного обряду подолян, його номінацій із відповідними елементами у слов'ян або ж навіть ширше – європейців свідчить про його архаїчність, табуїзованість, відносну консервативність. З огляду на це подальші студії цього предмету мають широкий евристичний потенціал для встановлення українсько-інослов'янських зв'язків у площині ономастології, етимології та етнології.

Ключові слова: Поділля, родильний обряд, лінгвокультурний текст, код тексту, обряд, назва, подільські говірки

UDK 811.161.2'4:392(477.43/.44=161.2)
DOI 10.31652/2521-1307-2024-39-09

Traditional birth text of Podolians: anatomical and verbal codes of ritual text

Inna Horofianiuk <https://orcid.org/0000-0002-9836-8270>

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

Received: 11.11.2024 • Accepted: 29.11.2024

Abstract

The topicality of the paper is conditioned by the need to learn the Ukrainian linguistic world-image, identification of verbal means that preserve the collective cultural code. Dialectal worldview is one of the varieties of verbal worldview, which reflecting the peculiarities of the regional worldview, represents the features of the speakers' spiritual and material worlds perception, imprinted in the language. A dialect text is a reliable source for researching a dialectal worldview specifically and All-Ukrainian one in general. **The aim** of the article is to conduct the ethnolinguistic analysis of the Podolian birth texts through the prism of key linguistic and cultural ideas represented in ritual terminology, beliefs and prohibitions aimed at ensuring a happy fate for the newborn. The birth text of Podolians is considered as a linguistic and cultural text based on the unity of object, quantitative, verbal and anatomical codes. Analysis of verbal realization of anatomical and verbal codes of ritual text is **the tasks** of the article. Each code of the ritual text is formed by a wide corpus of analyzed names, most of which are autochthonous, Slavic in origin. The research was carried out on the dialect material collected in 62 settlements of Vinnitsia region by expedition method. The work also uses general scientific (analysis and synthesis, comparison, descriptive methods) and linguistic **methods**: textological (contextual analysis), comparative-historical, and the method of component analysis. It has been established that the customary instructions in the Podolian linguistic and cultural birth text, recorded in the studied territory, are a manifestation of the archaic ideas of our ancestors about the animism of the surrounding world: water, trees, earth, objects and plants are endowed with the qualities of living beings, and therefore are able to transmit their properties to humans by contacting with them. The word programs the child's Destiny, therefore a wide range of speech formulas used at various stages of the birth ceremony, and most actively at baptisms, is aimed at ensuring a happy destiny for the child. The action in the appropriate ritual context acquires a magical role: fun, dancing, singing, treats at baptisms, according to beliefs, guarantee a happy, joyful life for a new family member. The number in folk culture is an object of symbolization and evaluation: pursuing matrimonial goals, our ancestors actively observed the parity of actions and objects in the birth ceremony. The unity of the structural elements of the Podolian birth ceremony, its nominations with the corresponding elements of the Slavs or even more broadly the Europeans testifies to its archaicness, taboo nature, and relative conservatism. In view of this, further studies of this subject have a wide heuristic potential for establishing Ukrainian-Slavic connections in the field of onomasiology, etymology and ethnology.

Keywords: Podolia, birth rite, linguistic and cultural text, text code, rite, name, Podolian dialects

Постановка проблеми. Текст в етнолінгвістичних студіях є багаторівневою системою лексичних, ідеомастичних, фразеологічних, фольклорних, етнографічних та ін. одиниць, пов'язаних одним мотивом у завершену змістову єдність. Уже добре апробованим у славистиці інструментом аналізу такого обрядового тексту є його дослідження крізь призму кодів – ідеографічно окреслених наборів однотипних одиниць, поєднаних синтагматичними й парадигматичними зв'язками. Структура й семантика різних кодів формує складний семантичний простір обрядового тексту.

Наше дослідження присвячене аналізу термінології подільського родильного обряду, що презентує обрядовий родильний текст як єдність персонажного, акціонального, предметного, кількісного, вербального, анатомічного кодів. Об'єднує їх усі лінгвокультурний центр родильного тексту – мотив Долі, який прочитується в зумовленості обрядодій, залученні конкретних учасників на окремих етапах обряду, використанні різних атрибутів та словесних формул, що супроводжують традиційний родильний обряд подолян.

Метою статті є етнолінгвістичний аналіз подільського родильного тексту крізь призму ключових лінгвокультурних ідей, репрезентованих в обрядовій термінології, віруваннях і заборонах, спрямованих на забезпечення щасливої долі новонародженому, у розрізі вербального й анатомічного кодів.

Емпіричною базою дослідження слугували польові записи діалектних текстів на етнографічну тематику, зроблені автором у 2006–2014 рр. у 62 н.п.п. Вінницької області, а також матеріали фонотеки Діалектологічного наукового центру при Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Крім експедиційного **методу** на етапі збору емпіричного матеріалу, у роботі також застосовано загальнонаукові (аналізу та синтезу, порівняння, описовий метод) та власне лінгвістичні методи: текстологічний (контекстуальний аналіз), порівняльно-історичний і метод компонентного аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ми поділяємо думку провідних слов'янських

етнолінгвістів М. Толстого, С. Толстої, В. Кононенка, Н. Хобзей, О. Тищенко, І. Голубовської та ін., що лінгвістичні свідчення, передусім термінологія обрядів і вірувань, – невід'ємний складник плану вираження духовної культури, безпосередньо пов'язаний зі змістом. Цей зв'язок двобічний. З одного боку, лінгвістичні явища – важливе джерело для реконструкції елементів культури, народної свідомості, міфології, а з іншого – розв'язання багатьох власне лінгвістичних завдань вимагає звернення до широкого культурно-історичного й етнографічного контексту.

Мовні одиниці, що супроводжують родильний обряд, були об'єктом докладного етнолінгвістичного вивчення на матеріалі поліського (Богдан, 1997; Гримашевич, 2012), гуцульського (Бігусяк, 1997), надсянського (Хомчак, 2012), закарпатського (Пискач, 2015) говіркового матеріалу. Номінація східноподільського родильного обряду стала предметом аналізу Т. Тищенко (Тищенко, 2014), фраземіка родильного обряду в говірках волинсько-подільського суміжжя – Н. Коваленко (Коваленко, 2007), обрядова родильна лексика подільсько-буковинсько-наддністрянського порубіжжя – О. Жвавої (Жвава, 2010).

Задля створення цілісної картини лінгвокультурної основи родильного обряду всього подільського ареалу вважаємо за необхідне доповнити вже інтерпретований матеріал новою емпірикою та її аналізом, адже тільки зафіксувавши локальні мікротексти, можемо максимально точно змодельювати обрядовий гіпертекст ареалів різного обшару – подолян, українців, слов'ян.

Стаття репрезентує велику кількість діалектних мікротекстів відповідної проблематики з огляду на те, що «поки що відсутня й надійна текстова база для досліджень подільського говору: невелику кількість тематичних текстів зосереджено в додатках до низки дисертаційних праць, у хрестоматіях діалектних текстів» (Гороф'янюк, 2020, с. 11).

Подільський лінгвокультурний родильний текст закумулював лексику, фразеологію та систему повір'їв, ритуалів й обрядів, пов'язану з народженням людини та забезпеченням її щасливої долі. Родильний обряд подолян розглядаємо як текст, побудований на єдності

персонажного, акціонального, предметного, вербального, кількісного, вербального й анатомічного кодів. Пропоноване дослідження присвячене аналізу вербального й анатомічного кодів традиційного родильного тексту подолян¹.

Анатомічний код

Долю дитини намагалися прочитати й за обставинами появи на світ. Зрідка немовля народжується «в сорочці», тобто із залишками амніотичної пліви на тілі. На Поділлі засвідчено ряд назв, відомих і в інших слов'янських ареалах і пов'язаних із назвами одягу: сорочка, ч'пчик 'оболонка, в якій інколи народжуються діти' ← сорочка 'натільний одяг': це коли дитина 'родиця' / і во'на ус'а об'мотана ў та'кому / ў так'її 'с'етці / то це **со'рочка** так з'вецьа / й'акос' ше во'но і і'наче з'вецьа (33); ц'у **со'рочку** і'дейак'ї за'копували / а і'дейак'ї збер'ї'гають' дл'а та'лану (5); і ба'гато та'ких д'їто'чок ро'дилос'а ў ч'п'чику / це назива'є'ц'а так з'вана **со'рочка** / й'її збер'ї'гали дл'а 'буду'щого й'її жит'а (19). Зрідка функціонує назва пл'їва (59), пл'їва (25) 'оболонка, у якій інколи народжуються діти' ← пл'їва 'тонка оболонка рослинного або тваринного організму' ← псл. *plēva*, споріднене з лит. *plėve* 'перетинка, пліва, оболонка' (ЕСУМ, 2003, т. 4, с. 447). Як і в більшості інших європейських традицій (Грушевський, 2011, с. 39), дитина, народжена ў со'роцьа, ў ч'п'чику вважається щасливою: 'Боже / й'а'ка ш'час'лива ро'дилас'а ў ч'п'чику (19).

На позначення дитячого місця вживають назви м'їсце, дит'аче м'їсце, посл'їд: **м'їсце** в'їд ди 'тини ус'ї і'гда за 'копували п'їд мо'лоде ро'д'єче і'дерево (15); п'їсл'а 'роди'ў в'їд'ходило **м'їсце** / то це м'їсце в'їдби'рало ў 'ж'їнки і за'копували дес' п'їд мо'лоде і'дерево / ш'чоб і'дерево рос'ло і дитина ш'чоб бу'ла здо'рова (37); то **м'їсце** в'їдно дес' за'копували но / от / з'най'у шо за'копу'ють п'їт і'дере'вом / де / не ста'їє лу'ц'ка но'га / так за'коп'ати бли 'є'зен'ко п'їт і'дере'вом / ш'чоб по 'н'ому н'їк'то не хо'ди'ў (54); **дит'аче м'їсце** це посл'їд // п'їсл'а на'ро'жен'а й'ого за'копу'ють п'їд і'дерево (5); ц'у **со'рочку** і'дейак'ї за'копували / а і'дейак'ї збер'ї'гають' дл'а та'лану (5). Крім того, що його

здебільшого за'копували п'їд родючим дере'вом, й'ого також мо'гли за'копувати в ха'ті або ж пу'скати на во'ду: *при'є'би'є'рала те м'їсце / ну ко'торє ви'є'ходило з 'ж'їнки / о / при'є'би'є'рала / а во'на й'ого за'копувала / за'копувала ў 'хат'ї п'їд п'їрип'їчком / або п'їд то'їго / і'полу же не 'було / бу'ла до'л'ї'ўка / є'лина / до'убала й'амку та'ку є'л'їбоку і ту'ди ў'ки'дала й'ого / це ўсе за'купувала / забивала / трамбувала і при'маст'увала (14); на 'во'ду пу'скали й'ак'шо 'х'тос' / дес' шо те'че з бере'є'ї'ў то ки'дали на 'во'ду / но в осно'вному за'копували (19). Відомі свідчення, що дитяче місце кидають у воду в Індії (Грушевський, 2011, с. 40).*

Пуповина в традиційних уявленнях – це передовсім зв'язок, прив'язаність. Особлива сакральність пуповини й пупа пояснюється їх зв'язком із родовим місцем, з тим, що вони несуть на собі слід походження дитини. Отож з 'пупом, 'пупчиком, пупо'виною, пупо'винкою у пов'язані чітко повторювані в народній традиції обрядодії: *й'ак дит'атко ро'дилос'а / то пупо'вину в'їдр'їзали то ли'шайецьа ку'сок там ў м'їст'ї / там де м'їсце / во'но там ли'шайецьа / а це'ї 'пупчик шо за'є'ї'азу'ють то з'є'ленкою зама'ст'или те'пер / а ко'лис' 'баба за'ї'азала попл'увала і на 'етом бит' / і'поки не в'їд'сохне са'мо / са'мо по'вино в'їд'сохнути і в'їд'пасти // то коли х'то 'бачив / коли в'їд'сохло то за'є'ї'азували ў пла'точок і 'ставили до 'образа / до 'того в'їночка й'ак'ї з'н'али з 'ма'миної голо'ви / по'ст'авили до 'того в'їночка бар'є'ї'н'кового / і й'ак'шо ку'пали дит'атко то ў 'першу 'куп'їл' ки'дали // це'ї'ак'ас' при'к'мета на'родна / х'то пон'їма'ў а х'то не пон'їма'ў / но й'а з'най'у шо ки'дали й'ак'шо дит'инка ро'дилас'а ў і'дома / а й'ак'шо ў л'ї'карні то х'то за ту пупо'вину з'гадува'ў (19); на го'род'ї за'копували // а для чо'го її зберігали? // дл'а 'того / ш'чоб коли дитина п'їдросла / розв'азала **пупо'вину** (26); ну 'кажут / шо **пупо'винку** / коли дитина ўже 'виросте / шо з'може са'ма й'її розв'азати / то во'на 'буде ро'зумна / 'буде ў'читис'а хара'шо / 'буде ш'час'лива (33); а 'пупчик / коли в'їдр'їзайут' з'ї'азу'ють' ў 'б'їнт / а то'д'ї / коли ўже ви'по'ї'ну'є'т'с'а та й'ак дитина ўже 'може 'руч'ками роз'ї'азувати / так й'ак при'близно до ш'к'їл'ного 'є'їку / коли дитина і'де до ш'коли й'її да'ї'ють' й'ого роз'ї'азувати / й'ак'шо роз'ї'аже / з'начит' 'п'їде ў'читис'а // і 'буде вел'ико'ю л'ї'диною (33); й'ого ста'ралис'а схо'є'вати замо'тати й'ого / і коли дитина й'шла ў ш'колу*

¹ Персональний та акціональний коди традиційного родильного тексту подолян проаналізовано в окремому дослідженні – розділі колективної монографії «Мовна картина світу українців в її індивідуальному, регіональному та загальнонаціональному виявах» (Гороф'янюк, 2024).

Ї перший клас / то йак той **пупчик** во'на розв'язувала / то во'на дуже гарно ўчилас' / ка'зали розумна була і толкова була і гарно ўчилас'а / тої **пупчик** сохр'ан'али поки дитина ў школу не йшла шоб його н'їх'то не ўкрав н'їде н'їчо бо то шчиталос'а дуже в'їн важний тої **пупчик** буў (40). Подібні вірування можна знайти майже в усіх народів світу. Розв'язування вузлів на пуповині віщує в німців, чехів, євреїв професійний успіх (Грушевський, 2011, с. 40).

Цінним у народній традиції є волосся дитини – волос':а, волос'ачко, коси, коски, зрізане вперше на роковини дитини обов'язково хрещеним батьком: перше **волос'ачко** хо'вали (15); **волос':а** в'їд'авали бат'кам / а во'ни збер'їгали його / ну н'їкуди не' викидали / а так збер'їгали ў скрин'ї (59); т'їки збер'їгали / шоб не захвор'їў / шоб не ци'їо / а хто хт'їў то на во'дичку пус'кали / шоб здо'роўїа дитинка мала і / ци'їо **волос'а** поплило з во'дойу а не хтос' (19); р'їзали **коски** // сохр'ан'али л'нашос' (24); а **коси** пус'кали ўже на во'ду / шоб гарн'ї **коси** рос'ли // це л'тоже дес' ч'ериз р'їк ч'ериз два пус'кали на во'ду **коси** (61).

Отож подільські говірки зберегли успадковані з праслов'янської мови назви частин і органів людського тіла: псл. *městьce – зменшувальне від *město «місце» (ЕСУМ, 1989, т. 3, с. 484), псл. *rǫrǫ, що сягає іє. *r(h)omr- / ретр- «набухати» [ЕСУМ, 2003, т. 4, с. 635]. А зафіксовані вторинні номени со'рочка, ч'їпчик засвідчують загальнослов'янські принципи номінації анатомічної лексики.

Вербальний код

Слово супроводжує всі етапи родильного обряду, на яких фіксуємо стереотипні фрази, кліше, що перебувають на порубіжжі між мовною одиницею та фольклорним жанром. Це вітальні й прощальні формули, запрошення до частування, побажання, приказки й примовки, котрі регламентують словесну поведінку, спрямовану на те, щоб не нашкочити дитині й породіллі, забезпечити дитині щасливу долю.

Нам вдалося записати текст замовляння жінки, яка хоче мати дитину: ви'ходили в'ечером йак к наста'ваў м'їс'ац' / т'її ка'зала молода / моло'диц'а // м'їс'ац'у / м'їс'ац'у // чекаї но дитино хаї нага'даўу // м'їс'ац'у н'овий спл'таї у ста'рого / чи йе ў н'ого д'їти / йакшо йе / то хаї і ў мене л'буде // так три р'ази гово'рили (39).

Уже на етапі виношування дитини вагітна обмежена певними нормами словесної поведінки: т'їреба бу'ло / шоб ваг'їтна л'ж'їнка не скан'далила н'ї з ким / не руг'алас'а / не обзи'вала н'їкого (5).

Наступний етап – власне пологи – також характеризується регламентацією мовленнєвої поведінки. Тут найактивніше реалізується архаїчна віра людини в дієвість промовленого слова, тому робота бабки-повитухи супроводжувалася молитвою: баба пови'туха ка'зала // л'Господу допомо'жи / називала ім'а шоб вона с'коро породила і шоб бу'ло не'моўл'атко здо'рове / о'це так то'д'ї ка'зали / о'це мо'їа бабка то це йа з'найу от о'це ка'зали / л'помн'у це і з'найу (40). У с. Стадниця Вінницького р-ну засвідчено й народну пісню, яка образно змальовує роботу баби-повитухи:

Ой куди ж біжиш ти бабусенько,
Ще й без чіпчика,
І босюсінька (2 рази)
Ой біжу жеш я Божая Мати
Аж дві душечки,
Тай ратувати (2 рази)
Першу душечку,
На подушечку,
Другу душечку,
На пелюшечку! (2 рази)

Важливого значення слов'яни загалом надають обряду першої купелі дитини, що обов'язково супроводжувалася напутнім словом: цеї л'купіл' перехрис л'тили / л'очий наш ска'зали / л'просимо благосло'вен'а / шоб дитина бу'ла ў л'Бога / о / бу'ла здо'рова бу'ла / шчас'лива бу'ла / шоб л'дол'у гарну мала / о та'ке бу'ло (39). Занурюючи у воду символічні предмети, примовляли побажання, підсилюючи словом обрядодію: ки'даўт мед л'кажут' шоб то'б'ї бу'ло со'лodge жи'т':а (39); ки'даўт моло'ко л'л'аїе л'мама йакшо л'д'їўчинка / то л'каже даї Бог шоб ти бу'ла та'ка б'їлен'ка йак це моло'ко (39); ки'даўт (у купіль – І. Г.) з'рош'ї / с'р'їбло / л'золото це кла'дуть л'б'їл'ї кол'п'їки і л'жоўт'ї / і л'кажут' / л'даї л'Боже шоб жи'т':а бу'ло ба'гате (39).

Хрестини проходять за строгим сценарієм, кожний учасник знає, що, як і коли сказати, чим наближуються до весільного обряду. Для родинної обрядовості всіх слов'ян типові словесні кліше, які промовляє хрещений батько чи хрещена мати, повертаючи дитину після

хрещення: *х'ресні бат'рут' дитину / ложат на земл'у / на подушку / на ко'жух і кажут / шо беремо нехрешченого / а прине'сем хрешченого* (24); *дитину н'іс до церкви хрешчениї бат'ко і приноси' з церкви // пот'ім к'ла'у на вивертениї ко'жух з'ї словами / бра'у дитину нехрешчену / а кла'ду хрешчену* (10); *мама ка'же / шо йа да'йу вам дит'а не'хришчине' і не'мо'литви'не / а при'не'сите ме'н'і охрище'не і мо'литви'не* (59).

На святкуванні хрестин звучать словесні формули побажання, семантичними складниками яких є довголіття, здоров'я, краса, щастя й багатство дитини. Основним подарунком на хрестинах були гроші, які давали гості бабі-повитусі. У відповідь гостей частували горілкою, примовляючи: *і бабц'і на ка'пц'і да'йут' грош'і / ка'же // кум і ку'ма про'шу на к'в'іточку / пи'те го'р'івочку* (33); *а баба годна припро'шати шеї так // спочатку да'йце'а чарка нали'вайце'а / то'б'і от при'несли кала'ч'і // про'си'у кум і ку'ма / і новона'роджені похресникна на хл'іб / на с'іл' / на мед і го'р'івочку / а йа на к'в'іточку / баба на го'р'ілочку* (21).

Прощаючись із гостями, їх обдаровували обрядовими калачами з квіткою: *з цими к'в'іточками поздра'ул'айут' / про'сим вас на гост'инц'і і ки'да'йут' грош'і хто шо ма'є ки'да'є і кажут // сп'ас'іба Вам / хаз'а'ї за хл'іб і за с'іл' / а бабушка то'б'і за к'в'іточку і за го'р'ілочку* (11); *да'вали хресним бат'кам кала'ч'і з к'в'ітками там при'казували / і ки'дали на та'р'ілку хресні бат'ки грош'і / тожи ка'зали / прямо'ул'айучи // бабц'і на ка'пц'і* (57); *по'вина чи то свек'руха чи то ма'ма напе'к'ти кала'ч'і на хрес'тини // і це вже там тоже с'іли / пове'черали / посп'івали і да'йут' кала'ч'і // це нали'вайут' чарочку го'р'ілки / ц'а баба п'і'д'ходить на кала'ч кал'ину / і це там до'пуст'ім там хто п'і'д'рад си'д'ит і так да'ру'є / а бабус'і ў чарочку коп'їлки ки'дали // це да'ру'є ўс'іх ўже тими кала'чами / а то'д'і т'ї коп'їлки висипа'є ў реше'то і сп'іва'є //*

Ой да'ї же Боже в'ітер ха'роши' / Шоб розв'і'я'у бабин'і грош'і (43).

Відзначимо, що в південноподільських говірках поширена інша словесна формула – *на дар Божий: на хрес'тини при'ходили вес' р'ід / родич'і і зна'йом'і при'ходили / ос' і похрес'тили по'с'іли по'йли / а по'том да'вали кала'ч'і пец'кли кала'ч'і і ко'жному хто йе на і к'в'ітки к'в'іточка з*

йакихос' с к'в'іточок / кал'ину к'лали ў ту к'в'іточку мороз там ше йа'к'і лу'бисток к'в'ітки з'іл'а к'лали зв'азували і ўти'кали ў кала'чик це і от п'і'т'ходили до ко'жної лу'дини і ка'зали шо / ми / про'симо на к'в'іточку / на го'р'ілочку / на дар Божи'ї (31); *а баба прямо'ул'айе про'си'у вас кум і ку'ма / йа вас про'с'у на сеї дар Божи'ї // а йа про'с'у лиш на го'р'івочку і на к'в'іточку* (31); *кажут / п'і'д'нос'ат кала'ч'і на та'р'ілц'і бат'ко з ма'мо'у / та і кажут / про'се новона'роджені хрешченик на дар Божи'ї* (59).

Подальші повсякденні дії з дитиною теж супроводжуються словесними формулами-побажаннями немовляті здоров'я та щастя, напр.: *рости'рала дитину / рости'рала б'рала молодойі см'єтани і рости'рала / і приго'варували при'казували / шо р'осточки р'осточки молоден'к'і к'осточки* (37).

Культ Богородиці виявляється у виборі особливого імені дитини, яка померла до хрещення, тобто без імені: *до х'ресчен'а / йак ўми'рала / то називали л'ванами і Ма'р'їями* (33); *ну називали х'лопчика л'ваном / а д'ї'чинку обо'ўасково Ма'р'їе'у* (6); *йак д'ї'чинка / то була Ма'р'їа / а йак х'лопчик / то л'ванко // це по'мерло / т'ї похоро'нили* (36). За сприятливих умов ім'я обирали менш строго: *то йак хт'ї'у / йе так шо по це'рковн'ім ка'зали / а то йе так шо са'м'і ви'думували / хто йак хт'ї'у / да / шо'би назв'ати йак хол'м'ат* (46).

З появою дитини на світ повсякденний догляд за немовлям охоплював дії, націлені на розвиток його мовленнєвих навичок. Зокрема, у досліджених говірках відомі застороги, пов'язані із цим: *до року дитин'і не же'лат'іл'но ў з'еркало дивитис'а / кажут / шо не' буде до'ўго гово'рити / коли дивис'а ў з'еркало* (33); *рибки дитин'і не можна да'вати поки не го'вори / бо риба н'їма і не го'воре / то шоб дит'атков'і не пош'кодило* (19); *ка'зали / йакшо да'вати рибу до року / то дитина до'ўго ни буди'є гово'рити* (37); *не' можна (вагітній – І. Г.) шити на соб'і / бо ў дитини буде йа'зик при'шити'ї* (55).

Таким чином, засадничою для родин варто вважати прагматику вербальних текстів, яка ґрунтується на вірі в силу слова.

Переконані, що для евристичної повноти студій не можна оминати увагою широкий комплекс застережень і оберегів, які й до сьогодні функціонують у центральноподільських говірках. Найчастіше застереження

формулюється у вигляді заперечного речення в поєднанні з поясненням причини заборони. Мотивація цих рекомендацій пов'язана із бажанням забезпечити щастя, здоров'я, багатство дитині, з надіями на добро і щастя в житті людини. Згрупуємо їх за хронологією.

Передпологовий етап.

Обично **не можна** *ў с'в'ато / ў не'д'іл'у р'ізати / н'і шити / н'і рубати / н'ічого та'кого не можна робити // на не'б'іжчика не можна дивитис'а / на по'жар не можна дивитис'а / як'шо бачиш / то не' можна л'акатис'а і мацатис'а / бо пл'ами будут' як дитина родиц'а / тре в'ід'іти і не' дивитис'а на по'жар / бо це не д'обре // обично / кажут / шо бе'ремин'ї не можна спец'іал'но іти позичати / бо ц'ї л'удин'ї / може ў не'ї не'ма позичити то / шо во'на п'росит / а кажут / шо не' можна в'ідказувати бе'реминим // як'шо бе'ремина х'оче шос' позичити / тре об'їзат'іл'но позичити // не можна бити ко'та / чи со'баку бо буде ш'ерст' на дитин'ї рос'ти (33); на к'ладб'ішче не'можна ваг'ітним іти, б'орон'ї Бог красти / не'можна дивитис'а через в'ікно / як по'койн'іка про'вад'ат / бо як'шо буде дивитис'а і прикладе до себе р'уку / то на т'ому м'іс'ц'ї буде у дитини сл'ід (59); ну ко'ли во'на була т'ажка / то казали шо **ни** **можна** **ўтинати** **коси** / бо як' ўтнеш **коси** / то **можна** **ўкоротити** **дитин'ї ш'част'а** // **ни** **можна** **було** **с'їдати** **на по'роз'ї** / **переда'вати шон'ібут'** **чи'рез по'р'їг** / ш'чоб **ни** **три'вожити** **спок'ї і сон** / як дитина наро'диц'а // **дивитис'а на ш'ос'** **страш'не** / **особино** **ко'ли** **ко'лис'** **даўно** **були** **ха'ти** / п'їд со'ломойу / т'ї ч'асто бу'ли по'жари // а бу'ло та'ке ў с'ил'ї / шо як' ж'інка по'бачи по'жар / т'ї з'разу ха'палас'а то за ли'це або за р'уки / т'ї по'тому бу'ли чи на р'уках / чи на но'гах т'їл'ї пл'ами / то це так шо **ни** **можна** // і **ни** **можна** **п'отаїки** **ш'че** **їісти** / кажут ш'чо дитина бу'де полох'лива (37); хо'дила ваг'ітна не д'уже т'ажко / але ме'н'ї **не** **можна** **було** **на ве'с'іл':а** **хо'дити** / до коро'ваїа ш'ос' **пома'гати** / **не** **можна** **було** **с'їдати** **перед** **моло'дими** / ш'об не бу'ло їм **важко** ў жи'т':ї // **не** **можна** **ше** **ме'н'ї** **дивитис'а** **на по'мерлого** / ш'об не заўмерла дитина // **не** **можна** **на со'б'ї** **н'ічого** **приши'вати** / і ў с'в'ата **тожи** **п'осити** ў ко'гос' **не** **можна** / ў ко'гос'*

позичати (57); **ваг'ітн'ї** **не** **можна** **в'ідказувати** у про'хан':ах / бо **кажут'** **як'шо** **в'ідкажеш** / то **миш'ї** **х'ату** **роз'точат'** // **її** **не** **можна** **дивитис'а** **на по'жежу** / **на мер'ц'а** / **на ін'вал'їд'їу** / **на л'удеї** з **ўродженими** **вадами** / **на по'хорон** (60); **не** **можна** **шити** **на со'б'ї** / бо ў дитини бу'де **яз'ик** **пришит'ї** / **мо'ту'зок** **пе'ре'ступати** **не** **можна** / бо бу'де пупо'винойу опо'вита дитина (55); так **їісти** **як** **їісти** **їісти** **до'рогоу** **не** **можна** // **с'їсти** **коло** **сто'ла** **ї** **наїістис'а** **на м'іс'ц'ї** // а на **пол'у** **с'їла** **со'б'ї** **там** / на **пол'у** і **тоже** **на м'іс'ц'ї** **с'їла** / ш'об не бу'ла ж'адна дитина (31); **т'реба** **бу'ло** / ш'об ваг'ітна ж'інка **не** **скан'далила** **н'ї** **з'ким** / **не** **ругалас'а** / **не** **обз'євала** **н'їкого** // **не** **можна** **бу'ло** **р'ізати** **н'ічого** **ў с'в'ато** / **ст'їрати** **тоже** // **но'гами** **п'ідки'дати** / **со'баку** **бити** **не** **можна** **було** // **такош** **на по'жар** **дивитис'** **не** **можна** **було** / бо казали / ш'чо як по'дивис'а на по'жар / де го'рит' / то де в'їз'мес':а р'укойу / то там чер'вон'ї пл'ами будут' у дитинки // **не** **можна** **в'їдмоўл'ати** **ваг'ітн'ї** **ж'інц'ї** у про'хан':ї / бо та'ке по'в'їр'їа **їе** / ш'чо як **її** **не** **да'сиш** / ш'чо во'на **п'росит'** / то то'д'ї **миш'ї** і **пац'у'ки** **будут'** в об'їс'т'ї (5); **ко'та** **не** **можна** **бити** / **со'баки** **ноз'ойу** **не** **можна** **бити** / бо дитина може **бути** **тоже** / **обшем** / **с'пинка** **може** **бути** у во'лос'ї і на личку **може** **бути** **пл'амка** / но ў во'лос'ї // ну / це та'ке / так л'уди прим'їчали / бо **їе** **так** / шо **д'їтки** **род'ац'а** з та'кими **вадами** / то в'они **кажут'** // о / це во'на **п'евне** **била** **ко'та** **чи** **била** **со'баку** // то це та'ке // так л'уди прим'їчали **стар'ї** / так **гово'рили** (10); **ко'та** **совати** **не** **мона** // **ноз'ойу** **не** **мона** / бо **будут'** **чухатис'а** **пл'ечи** / бу'де **ш'ерст'** **на** **пл'еч'ї** / на **пл'ечах** (1); **ко'ли** **ж'інка** **бу'ла** **бе'ремена** / то то'д'ї **не** **можна** **бу'ло** **пере'ходити** **наўхрест'** **до'рогу** // **гово'рили** / ш'чо **не** **можна** **там** **пере'ходити** (37); **по'менше** **бу'вати** **на** **л'уд'ох** / **не** **переступати** **через** **в'їник** / **не** **переступати** **через** **в'їр'оўку** / **не** **над'ївати** **пац'орки** **на** **ши'у** (21); **не** **мона** **три'мати** **ко'лодку** ('нависний замок' [Гороф'янюк, 2021, с. 205]) **замкану** **або** **но'жа** **коло** **себе** (1); **ко'лис'** **там** **ки'дали** **хл'їб** / шо **там** **во'на** **поп'росила** / таї **хл'їбом** **ки'дати** за **цеїу** **ж'інкойу** / ш'оп дитина **хл'їб** **їїла** (55).

Власнепологовий етап.

Ко'ли **ўже** **ро'дила** **моїа** **їул'а** / то'д'ї **ми** **ўже** **в'їдчи'нали** **ўсе** / шо **можна** **бу'ло** **в'їдчинити** // і ў з'руб'ї **двер'ї** / і **форточки** **ўс'ї**

к'ругом / ну ўс'о ўс'о / шо т'іл'ки на б'іл'ім с'в'іт'і можна було відкрити / **роспл'італи коси / розч'іпл'ували ўс'і г'удзики і розўйазували ўс'ак'і г'удзики** (33); коліс' д'ішку шо хл'іб м'ісили відкрити // відкрити / **в'іко приїмали / шухл'ади пов'ітчи'нали** шоп хуче родила // ўа нат' колрова теллилас'а / і то ўс'о в'ітчи'най і д'вери / і колотки де шо в'ідми'каў / шоб розўйазало цу худобину / да (1); **коси по'вин':і бути розпушчен'і ў пород'іл'і // поїас'іў шоб не було н'іўаких / н'і носк'іў / н'і чул'к'іў / гоце'го шоб не було // час'іў шоб не було / кул'чик'іў шоб не було** (60); **дл'а полехшен'а полог'іў відкри'вайут' ўс'і д'вер'і та висову'йт' шухл'ади // а чолов'ік по'винен бути на дво'р'і** (5).

Хрестини.

І ўак неч'сти до'рогоў в'ід ц'еркви / то т'реба шоб личко дитини було видно / шоб ўс'і ўо'го бачи'ли / та і н'іколи ўо'го не'будут ўрочити (59).

Повсякденний догляд.

Обично ц'о'го мален'кого / **новона'родженого не показували л'уд'ом // а так / то там тре шос' три'мати п'ід по'д'ушкой / св'ачену в'ішч ўа'кус' / ўакус' ш'пил'ку приш'пил'ували / шоб не' з'єлазили** (33); ну ўак дитина була ше мален'койу та і казали / шо до 'року не'можна показувати дитин'і ў дзеркало / бо буде ўноч'і плакати / (59); **кро'пили с'в'аченоў во'дойу / с'в'аченим маком обси'пали / де дитина спит' / шчоб не ч'іпл'алис' н'іўак'і пороки / з'єлазен':а** (42); коліс' приходили таі опти'рали / **плат':а там зади'рали / таі вити'рали шоб н'іўаких пл'ам ў дитини не' було чи приш'чик'іў** (55); **п'іс'л'а купан':а не' можна ўвече'р'і воду вили'вати / воду вили'вали дес' так шоб не' ходити / дес' так п'ід дере'во ўа'кес' вили'вали // і н'іх'то там не' ходиў // пе'линки до 'заходу сонц'а тоже' т'реба забрати шоб ў хат'і до'сушувалис'а** (55); **не' можна було зали'шати реч'і / дит'ач'і на вулиц'і / до п'іс'л'а 'захода сонц'а** (46); **та'кож клали но'жа дитин'і п'ід по'д'ушку / а ше тої х'то приїшоў і поди'виўс'а на дитину їмаў пот'ім поди'витис' на стел'у** (5); **ўакшо ўже з'єлаз ўа'кис' полу'чиўс'а / або шо то їе так шо з'лизуйут з лобика / о спл'ову'йт / їе та'ке шо за по'р'іг винос'ат і дивел'ац'а дитину на не'бо / шоб дивилос'а тоже** (32); **не дозвол'аїец'а ви'носи'ти дитину за**

во'рота до хрешче'н':а // це по'гана при'кмета (34); а дитину **Боже збаў ви'носити надв'ір / ц'ілий їм'іс'ац' дитина їмаїе бути ў хат'і / о та'ке було / а ц'ії дитин'і пов'іазували та'к'і червон'і ручел'ната / на ручел'ната ту'мо / на ручел'натах поўйазували та'кими червоними / то'нен'кими ниточ'ками на цему / на ц'ії ўак ўо'го / пил'енка / ну да / чи ўак ўо'го / заст'їбали ш'пил'ку ш'пил'ку прист'їбали / шоб ўроки не чил'алис' (39).**

Отже, аналіз діалектних текстів про родильний обряд подолян дав змогу висновкувати, що родильний обряд є складним фрагментом традиційної народної культури. За родиними як «текстом» стоїть особлива термінологія – так звані коди обрядового тексту, які мають окремий набір однотипних одиниць і свою парадигматику, власну систему релевантних ознак. Узаємодіючи між собою, усі коди по-різному задіяні в обрядовій комунікації, а разом продукують обрядову семантику. Структура і семантика проаналізованих у статті вербального, анатомічного кодів утворюють надзвичайно складний семантичний простір родильного обряду подолян. Аналіз обрядової родильної термінології засвідчив, що більшість цих назв у центральноподільських говірках має затемнену мотивацію, оскільки сягає давніх основ. Частина вербалізаторів анатомічного та вербального кодів обрядового родильного тексту має прозору мотивацію. Продуктивним принципом номінації є «предмет → частина тіла»: *сол'рочка*, *ч'іпчик* та ін. Більшість зафіксованих номінацій родильного обряду є автохтонними, слов'янськими за походженням (*їм'ісце*, *пуп*, *пуповина*, *во'лос'а*, *п'росимо на к'в'іточку / на го'р'ілочку / на дар Ёжий*).

Звичаєві настанови в обрядовому родильному тексті, зафіксовані на досліджуваній території, є виявом архаїчних уявлень наших предків. Слово програмує долю дитини, тому широкий комплекс мовленнєвих формул, уживаних на різних етапах родильного обряду, а найактивніше на хрестинах, націлений на забезпечення щасливої Долі немовляті. Попри ірраціональність дій і уявлень, закарбованих у традиційному обрядовому родильному тексті, вони не втрачають своєї актуальності й до сьогодні. Це передовсім стосується головно передпологового етапу родильного обряду, а також повсякденного догляду за немовлям.

Спільність структурних елементів родильного обряду подолян, його номінацій із відповідними елементами у слов'ян свідчить про його давність, табуїзованість, відносну консервативність. Тому подальші студії цього

предмету мають широкий евристичний потенціал для встановлення українсько-інослов'янських зв'язків у площині ономастології, етимології та етнології.

Умовні позначення населених пунктів

1 - Качанівка, Хмільницький р-н	32 - Кальник, Гайсинський р-н
2 - Порик, Хмільницький р-н	33 - Довжок, Жмеринський р-н
3 - Уланів, Хмільницький р-н	34 - Івашківці, Жмеринський р-н
4 - Самгородок, Хмільницький р-н	35 - Калитинка, Жмеринський р-н
5 - Корделівка, Хмільницький р-н	36 - Пеньківка, Жмеринський р-н
6 - Нова Гребля, Хмільницький р-н	37 - Плебанівка, Жмеринський р-н
7 - Пиків, Хмільницький р-н	38 - Хоменки, Жмеринський р-н
8 - Плисків, Вінницький р-н	39 - Чернятин, Жмеринський р-н
9 - Дзюньків, Вінницький р-н	40 - Рахни Лісові, Тульчинський р-н
10 - Малинівка, Вінницький р-н	41 - Суворовське, Тульчинський р-н
11 - Селище, Вінницький р-н	42 - Студена, Тульчинський р-н
12 - Коханівка, Вінницький р-н	43 - Сьомаки, Жмеринський р-н
13 - Животівка, Вінницький р-н	44 - Нараївка, Гайсинський р-н
14 - Оратів, Вінницький р-н	45 - Чечелівка, Гайсинський р-н
15 - Агрономічне, Вінницький р-н	46 - Вендичани, Могилів-Подільський р-н
16 - Вороновиця, Вінницький р-н	47 - Воеводчинці, Могилів-Подільський р-н
17 - Стадниця, Вінницький р-н	48 - Сказинці, Могилів-Подільський р-н
18 - Балки, Жмеринський р-н	49 - Букатинка, Могилів-Подільський р-н
19 - Заможне, Жмеринський р-н	50 - Комаргород, Тульчинський р-н
20 - Окладне, Жмеринський р-н	51 - Моївка, Могилів-Подільський р-н
21 - Терешки, Жмеринський р-н	52 - Яланець, Тульчинський р-н
22 - Джурин, Жмеринський р-н	53 - Летківка, Гайсинський р-н
23 - Чемериське, Жмеринський р-н	54 - Тростянчик, Гайсинський р-н
24 - Жуківці, Жмеринський р-н	55 - Біла, Могилів-Подільський р-н
25 - Кацмазів, Жмеринський р-н	56 - Теплик, Гайсинський р-н
26 - Почапінці, Жмеринський р-н	57 - Довжок, Могилів-Подільський р-н
27 - Тиврів, Вінницький р-н	58 - Джулінка, Гайсинський р-н
28 - Озеро, Вінницький р-н	59 - Вербка, Гайсинський р-н
29 - Чуків, Вінницький р-н	60 - Широка Гребля, Хмільницький р-н
30 - Дашів, Гайсинський р-н	61 - Вінниківці, Вінницький р-н
31 - Жван, Могилів-Подільський р-н	62 - Турбів, Вінницький р-н.

Література

- Бігусяк, М. (1997). З лексики родильного обряду у гуцульських говірках. Гриценко П. Ю. (ред.), *Український діалектологічний збірник. Кн. 3: Пам'яті Тетяни Назарової*. Київ: Довіра, с. 293-301.
- Богдан, С. (1997). Побаження в родинний обрядовості Західного Полісся. *Велике лядо*: збірник статей, присвячений 60-річчю доктора філологічних наук, професора Миколи Васильовича Никончука, Житомир, с. 42-48.
- Гороф'янюк, І. В. *Ботанічна лексика центральноподільських говірок: структурна організація та ареалогія*: монографія / відп. ред. П. Ю. Гриценко. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020, 632 с.
- Гороф'янюк, І. (Укл.) (2021). *Матеріали до словника подільського говору*. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ».
- Гороф'янюк, І. (2024). Традиційний родильний текст подолян: персональний та акціональний коди обрядового тексту. Павликівська Н. М. (ред.), *Мовна картина світу українців в її індивідуальному, регіональному та*

загальнонаціональному виявах: колективна монографія. Вінниця: ФОП Добрянська О. Г., ТОВ «ДРУК-ПЛЮС», с. 50-73.

- Гримашевич, Г. (2012). Родильний обряд Житомирщини: структура, номінація, функціонування. *Наукові записки Вінницького педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*: зб. наук. праць, вип. 16. Вінниця, с. 283-290.
- Грушевський, М. (2011). *Дитина у звичаях і віруваннях українського народу* / 2-ге вид., стер. Київ: Либідь.
- ЕСУМ (1982-2012) – *Етимологічний словник української мови: в 7 т.* Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка.
- Жвава, О. А. (2010). *Лексика родинних обрядів подільсько-буковинсько-наддністрянського суміжжя* (Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01). Київ.
- Коваленко, Н. Д. (2007). Фраземіка родильних обрядів у говірках волинсько-подільського суміжжя. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови*, вип. 3, кн. 2. Київ, с. 183-191.
- Пискач, О. (2015). Акціональні і номінативні аспекти родильної обрядовості в говірках Міжгірського району Закарпатської області. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, вип. 24. Ужгород, с. 160-164.
- Тищенко, Т. (2014). *Східноподільський родильний обряд: лексикографічний і текстовий описи*. Умань: ВПЦ «Візаві».
- Хомчак, Л. (2012). *Лексика родинної обрядовості надсянських говірок*. (Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01). Львів.

References

- Bihusiak, M. (1997). Z leksky rodylnoho obriadu hutsulskykh hovirok [From the vocabulary of the birth ceremony in Hutsul dialects]. *Ukrainian dialectological journal. Book 3: In memory of Tetyana Nazarova*. Kyiv: Dovira Publ., 293-301. (in Ukrainian).
- Bohdan, S. (1997). Pobazhannia v rodynnyi obriadovosti Zakhidnoho Polissia [Wishes for family rites in Western Polissia]. *Velyke liado: zbirnyk statei, prysviachenyi 60-richchiu doktora filolohichnyi nauk, profesora Mykoly Vasylovycha Nykonchuka*. Zhytomyr, 42-48. (in Ukrainian).
- ESUM – *Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy: v 7 t.* [Etymological dictionary of the Ukrainian language: in 7 vols.] (1982-2012). Red. kol.: O. S. Melnychuk (hol. red.), I. K. Bilodid, V. T. Kolomiets, O. B. Tkachenko. AN URSR. In-t movoznavstva im. O. O. Potebni. Kyiv: Naukova dumka Publ. (in Ukrainian).
- Homchak, L. (2012). *Leksyka rodynnoi obriadovosti nadsianskykh hovirok*: avtoref. dys. ... kandydata filol. nauk: 10.02.01 [Vocabulary of family rituals of Nadsyan dialects: PhD Thesis Abstract], Lviv. (in Ukrainian).
- Horofianiuk, I. V. *Botanichna leksyka tsentralnopodilskykh hovirok: struktorna orhanizatsiia ta arealohiia* [The botanical vocabulary of Central Podillia dialects: structural-semantic organization and arealogy] / P. Yu. Hrytsenko [Ed.]. Vinnytsia: TOV «TVORY», 2020, 632 s.
- Horofianiuk, I. (Comp.) (2021). *Materialy do slovnyka podilskoho hovoru* [Materials for the Dictionary of the Podolian dialect]. Vinnytsia: TOV «TVORY». (in Ukrainian).
- Horofianiuk, I. (2024). Tradytiiniy rodynnyi tekst podolian: personazhnyi ta aktsionalnyi kody obriadovoho tekstu [Traditional birth text of the Podolians: character and action codes of the ritual text]. Pavlykivska N. M. (Ed.) *Movna kartyna svitu ukrainsiv v yii individualnomu, rehionalnomu ta zahalnonatsionalnomu vyjavakh: kolektyvna monohrafiia* [The linguistic picture of the world of Ukrainians in its individual, regional and national manifestations: a collective monograph]. Vinnytsia: FOP Dobrianska O. H., TOV «ДРУК-ПЛИУС» Publ., 50-73. (in Ukrainian).
- Hrushevskiy, M. (2011). *Dytyna u zvychaiakh i viruvanniakh ukrainskoho narodu* [A child in the customs and beliefs of the Ukrainian people] / 2-he vyd., ster. Kyiv: Lybid Publ. (in Ukrainian).
- Hrymashevych, H. (2012). Rodylnyi obriad Zhytomyrshchyny: struktura, nominatsiia, funktsionuvannia [Birth rite of Zhytomyr region: structure, nomination, functioning]. *Scientific Notes of Mykhailo Kotsiubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University. Series Philology/Linguistics*: zb. nauk. prats, vyp. 16. Vinnytsia, 283-290. (in Ukrainian).
- Kovalenko, N. D. (2007). Frazemika rodynnykh obriadiv u hovirkakh volynsko-podilskoho sumizhzhia [Phrasemics of birth rites in the sayings of the Volyn-Podilskiy conjugation]. *Scientific journal of the M. P. Dragomanov National*

Pedagogical University. Series 10. Problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language, vol. 3, № 2. Kyiv, 183-191. (in Ukrainian).

Pyskach, O. (2015). Aktsionalni i nominatyvni aspekty rodylnoi obriadovosti v hovirkakh Mizhhirskoho raionu Zakarpatskoi oblasti [Actional and nominative aspects of maternity ceremony in the dialects of Mizhhirja district of Zakarpattia region]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series Philology. Social communication*, vyp. 24, Uzhhorod, 160-164. (in Ukrainian).

Tyshchenko, T. (2014). *Skhidnopodilskyi rodylnyi obriad: leksykohrafichnyi i tekstovyi opysy* [Eastern Podolian birth rite: lexicographic and textual descriptions], Uman: Vizavi Publ. (in Ukrainian).

Zhvava, O. A. (2010). *Leksyka rodynnykh obriadiv podilsko-bukovynsko-naddnistrianskoho sumizhzhia: avtoref. dys. ... kandydata filol. nauk: 10.02.01* [Vocabulary of family rites of the Podilsk-Bukovynsk-Transnistrian border: PhD Thesis Abstract]. Kyiv. (in Ukrainian).

Автор

Інна Гороф'янюк, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови
e-mail: gorofyanyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9836-8270>

Author

Inna Horofianiuk, Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of the Ukrainian
Language
e-mail: gorofyanyuk@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9836-8270>

Конфлікт інтересів

Автор засвідчує про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The author declares that she has no conflict of interest